

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

Анотація. Запропоновано механізм управління прибутковістю діяльності банків з використанням стандарту IDEF0, що дозволяє формалізувати послідовність процесу управління і спостерігати за проміжними результатами.

Аннотация. Разработан механизм управления прибыльностью деятельности банков с использованием стандарта IDEF0, позволяющего формализовать последовательность процесса управления и наблюдать за промежуточными результатами.

Annotation. The mechanism of banks activity profitability using the standard IDEF0 was determined, which allows to formalize the succession management process and monitor the progresses.

Ключові слова: банки, банківська діяльність, прибутковість, система управління прибутковістю діяльності банку.

У сучасному конкурентному середовищі, що склалося на ринку банківських послуг, зростає зацікавленість клієнтів та власників банку щодо якості фінансового стану банківської установи. З огляду на це стабільність та прибутковість діяльності банку на сьогодні стає першочерговим питанням. Прибуток є основним показником, який узагальнює результати діяльності, та індикатором ефективності діяльності банку.

Забезпечення достатнього рівня прибутку як основного стимулу діяльності банку відноситься до найбільш складних і недостатньо досліджених проблем фінансового планування. Це і пояснює актуальність даної статті.

Теоретичні, методичні, економіко-організаційні питання створення системи забезпечення прибутковості діяльності банків відображено у дослідженнях вітчизняних науковців – Лигор М. М. [1], Карчевої Г. Т. [2], Мещерякова А. А. [3], Помориної М. А. [4], Маслак Н. Г. [5].

Метою статті є розробка системного підходу до вдосконалення управління прибутковістю діяльності банку з використанням структурно-функціонального моделювання, що дозволяє формалізувати послідовність процесу управління і спостерігати за проміжними результатами.

Управління прибутковістю діяльності банку передбачає об'єктивне визначення її поточного й бажаного стану, скоординоване управління фінансовими ресурсами банківської установи, вибір таких управлінських рішень, котрі сприяли б забезпеченню стабільної прибутковості. Квінтесенцією вирішення проблеми управління формуванням прибутку вважається моделювання і створення автоматизованих процедур для проведення розрахунків. Саме такий підхід забезпечуватиме ефективність реалізації прикладної сторони досліджень у цій сфері [1, с. 237].

Одним із найпоширеніших методів моделювання на сьогодні є використання структурно-функціонального методу, сутність якого зосереджена на виявленні загального потоку інформації, її типізації, виділенні із великого масиву якісних і кількісних сторін явища найбільш суттєвих, важливих та визначних [2, с. 14]. Структурно-функціональна модель передбачає використання CASE-засобу в програмному продукті VPwin 4.0 за стандартом IDEF0, який містить опис етапів модельованого процесу. Особливостями стандарту IDEF0 є те, що він дозволяє подати алгоритм удосконалення у вигляді діаграми, наглядно представити послідовність дій формування основних напрямів управління прибутковістю банку [1, с. 238].

На основі аналізу літератури з цього питання пропонуємо діаграму декомпозиції контекстної діаграми "Система управління прибутковістю банку", представлену на рисунку.

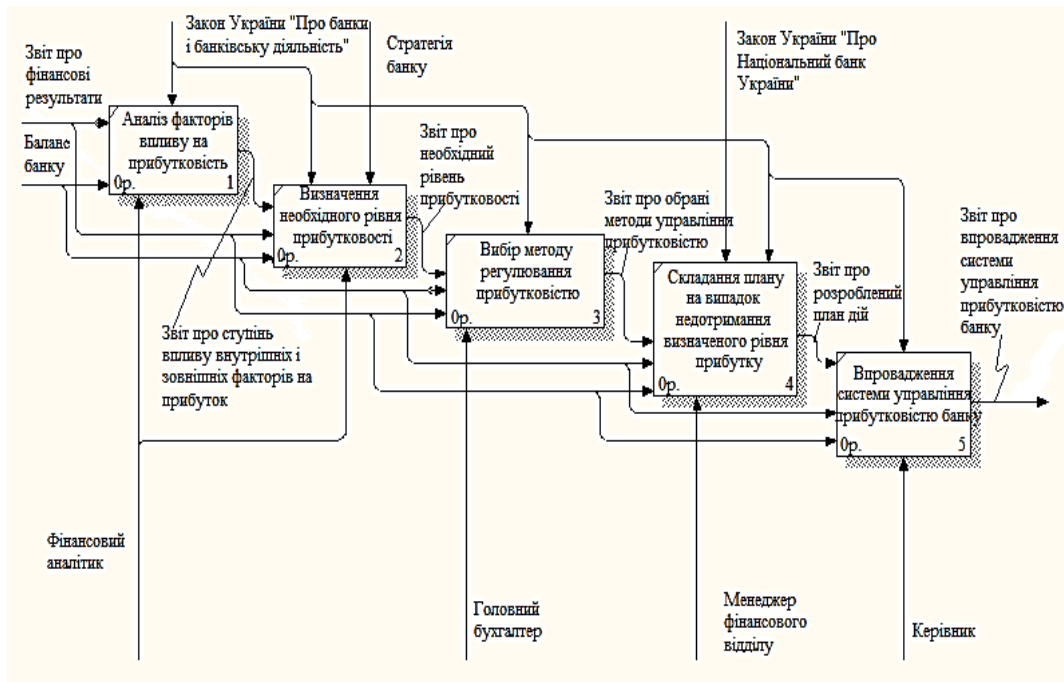

Рис. Діаграма декомпозиції контекстної діаграми (стандарт IDEF0)
"Система управління прибутковістю банку"

Система управління прибутковістю банку, яка наведена на рисунку, є цілісним компонентом єдиної системи управління банком і має формуватись з урахуванням всіх особливостей банківської діяльності. Тому передбачається існування таких її складових:

- аналіз факторів негативного впливу на рівень прибутковості банку;
- визначення необхідного рівня рентабельності;
- визначення основних джерел прибутковості банку;
- складання плану дій на випадок недотримання визначеного рівня прибутку;
- методи регулювання прибутковості.

Прибутковість банку залежить від багатьох факторів внутрішнього і зовнішнього характеру. Основними з них є відносний рівень дохідності активних операцій банку, відносний рівень витратності за пасивними операціями, обсяг залучених ресурсів, рівень умовно-постійних витрат банку. Більшість з цих факторів залежить від зусиль банку лише частково, тобто більшою мірою вони обумовлені зовнішніми чинниками, що діють на ринку капіталів [3, с. 144].

Може виникнути ситуація, коли для визначення оптимального рівня прибутковості діяльності банку недостатньо ресурсів або підняття відсоткової ставки за кредитами та зниження відсоткової ставки за депозитами обмежене екзогенними факторами. Тому великого значення набуває врахування обмежувальних зовнішніх факторів [4, с. 15].

Складовою сформованої системи управління прибутковістю є механізм безпосереднього визначення необхідного рівня прибутку банку на наступний рік. Для цього може використовуватись мінімальна норма прибутку на капітал. Цей показник є тією первинною точкою, яка визначає необхідний мінімальний рівень прибутку банку. Будучи спонукальним мотивом діяльності, норма прибутку на капітал формує потребу в здійсненні тих чи інших операцій банку [5, с. 6].

Порівняння розрахункових показників дохідності активів та витратності залучених коштів банку з відповідними показниками інших банків або середніми показниками загалом по банківській системі дає змогу визначити резерви підвищення ефективності роботи банку. Якщо показник дохідності банку нижчий за середній, то доведення цього показника до середньостатистичного рівня дає змогу намітити резерви підвищення прибутку банку [3, с. 146].

На третьому етапі визначають конкретні методи регулювання рентабельністю банку. До механізмів регулювання в системі управління прибутком відносяться, перш за все, система конкретних методів і заходів регулювання та управління – фінансово-економічні розрахунки, статистичні методи, економіко-математичні методи.

З метою виявлення резервів підвищення прибутковості банківської діяльності здійснюється комплексний аналіз його доходів та витрат. На основі проведеного всебічного аналізу формується звіт про розроблений план дій, який містить конкретні шляхи забезпечення та підтримання прибутковості банку на визначеному рівні [5, с. 5].

Окрім створення стратегії діяльності банку та розробки тактичних і оперативних цілей щодо рівня прибутковості банку, передбачається система контролю прибутку. Це комплекс прийомів і заходів з контролю за виконанням плану прибутку підприємства. Існують певні вимоги до системи цього контролю [4, с. 16]: орієнтація на реалізацію розробленої політики управління прибутком; забезпечення багатоцільового характеру контролю прибутку; орієнтація контролю прибутку на кількісні значення параметрів; відповідність методів контролю підходам до засобів аналізу; своєчасність операцій контролю прибутків за критерієм упередження; забезпечення гнучкості та прозорості при організації контролю.

Підсумовуючи зазначене, можна сказати, що система управління прибутковістю банку – це комплекс взаємопов'язаних заходів, основною метою яких є розробка і реалізація планів діяльності банку на основі його можливостей і потенціалу для забезпечення визначеного рівня рентабельності та застосування заходів на випадок недотримання цього рівня. Було запропоновано систему управління прибутковістю банку, розроблену в програмному продукті BPwin 4.0 за стандартом IDEF0. Поетапне виконання складових забезпечить безперервне прибуткове функціонування банку.

Література: 1. Лигор М. М. Моделювання прибутку комерційного банку з урахуванням особливостей різних філій / Лигор М. М. // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2010. – № 2. – С. 236–240. 2. Карчева Г. Т. Системний аналіз ефективності діяльності банків України / Карчева Г. Т. // Вісник Національного банку України. – 2009. – № 11. – С. 12–17. 3. Мещеряков А. А. Організаційно-технологічні аспекти підвищення ефективності функціонування комерційного банку : монографія / Мещеряков А. А. – К. : Наук. Світ, 2006. – 347 с. 4. Поморина М. А. Некоторые подходы к управлению эффективностью деятельности банка / Поморина М. А. // Банковское дело. – 2011. – № 10. – С. 11–17. 5. Маслак Н. Г. Методические подходы к оценке эффективности деятельности банка / Маслак Н. Г. // Бизнес Информ. – 2009. – № 2. – С. 5–7.